

RESTORATION OF UZBEKISTAN'S HISTORICAL HERITAGE DURING THE YEARS OF INDEPENDENCE

Millinorov Khusniddin Khushmatovich,
Lecturer at Shahrizabz State Pedagogical Institute.

Umrzoqova Mukhlisa Umar kizi,
2nd-year student of the Pedagogy Department,
Shahrizabz State Pedagogical Institute.

Bobomurodova Iqlima Sharofiddin kizi,
2nd-year student of the Pedagogy Department,
Shahrizabz State Pedagogical Institute.

Abstract: This article analyzes the processes of restoring historical heritage, preserving values, restoring cultural monuments, and restoring national identity in Uzbekistan after it gained independence. It also highlights the role of state policy in studying historical heritage, raising national pride and spirituality.

Keywords: Independence, historical heritage, culture, values, national identity, archaeology, architecture, restoration, spirituality, state policy.

MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTON TARIXIY MEROSINING TIKLANISHI

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston mustaqillikka erishgach, mamlakatda tarixiy merosni tiklash, qadriyatlarni asrab-avaylash, madaniy obidalarni restavratsiya qilish, milliy o'zlikni tiklash jarayonlari tahlil qilinadi. Shuningdek, tarixiy merosni o'rganish, milliy g'urur va ma'naviyatni yuksaltirishda davlat siyosatining o'rni yoritilgan.

Kalit so'zlar: Mustaqillik, tarixiy meros, madaniyat, qadriyat, milliy o'zlik, arxeologiya, me'morchilik, restavratsiya, ma'naviyat, davlat siyosati.

Аннотация: В статье анализируются процессы восстановления исторического наследия, сохранения ценностей, реставрации памятников культуры и возрождения национальной идентичности в Узбекистане после обретения независимости. Также освещается роль государственной политики в изучении исторического наследия, воспитании национальной гордости и духовности.

Ключевые слова: Независимость, историческое наследие, культура, ценности, национальная идентичность, археология, архитектура, реставрация, духовность, государственная политика.

1991-yil 31-avgustda O'zbekiston o'z mustaqilligini e'lon qildi. Bu tarixiy voqea o'zbek xalqining asrlar davomida orzu qilgan erkinligi, o'z taqdirini o'zi belgilash huquqiga erishishining ifodasi bo'ldi. Mustaqillik nafaqat siyosiy-iqtisodiy, balki ma'naviy-ma'rifiy jihatdan ham yangi davrni boshlab berdi. Ayniqsa, tarixiy merosni tiklash, milliy qadriyatlarni qayta kashf etish, unutilgan tarixiy shaxslar va yodgorliklarni tiklash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi.

Sovet davrida ko‘plab tarixiy shaxslar, asarlar va obidalar e‘tiborsiz qoldirilgan, ba‘zilar esa ideologik sabablar bilan taqiqlangan edi. Mustaqillik yillarida bu adolatsizliklar bartaraf etila boshladi. Davlat tomonidan tarixiy adolatni tiklash, xalqning o‘z tarixiga munosabatini o‘zgartirish, milliy o‘zlikni qayta shakllantirishga alohida e‘tibor berildi.

Prezident Islom Karimov tashabbusi bilan “Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q” g‘oyasi ilgari surildi. Bu tamoyil asosida mamlakatda tarixiy obidalarini restavratsiya qilish, muzeylar, ilmiy markazlar, tarixiy tadqiqotlar institutlari tashkil etildi. Mustaqillik O‘zbekiston xalqiga o‘z tarixini erkin o‘rganish, qadriyatlarini asrash va jahon miqyosida tanitish imkonini berdi.

Mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab tarixiy xotirani tiklash davlat siyosatining asosiy yo‘nalishlaridan biri bo‘ldi. 1990–2000-yillar oralig‘ida tarixni qayta yozish, soxtalashtirilgan faktlarni bartaraf etish, xalq qahramonlari nomini tiklash bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar amalga oshirildi.

Jumladan, Amir Temur shaxsini tiklash, uning tarixdagi o‘rni va faoliyatini xolis baholash mustaqil O‘zbekistonning ma‘naviy tiklanishida muhim o‘rin tutdi. 1996-yilda Amir Temur tavalludining 660 yilligi keng nishonlandi, “Amir Temur ordeni” ta‘sis etildi, “Amir Temur muzeyi” tashkil qilindi. Bu xalqimizda g‘urur va iftixor tuyg‘usini yanada kuchaytirdi.

Shuningdek, Alisher Navoiy, Mirzo Ulug‘bek, Zahiriddin Muhammad Bobur, Ahmad Donish, Mahmudxo‘ja Behbudiy kabi tarixiy shaxslarning asarlari qayta nashr qilindi, ularning nomi bilan bog‘liq madaniy markazlar tashkil etildi.

O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, ko‘plab tarixiy obidalar qayta tiklandi. Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz, Termiz kabi qadimiy shaharlar UNESCOning Butunjahon merosi ro‘yxatiga kiritildi. Ularning tarixiy ko‘rinishini saqlab qolish va ta‘mirlash uchun davlat budjetidan hamda xalqaro tashkilotlar tomonidan katta mablag‘lar ajratildi.

Samarqanddagi Registon ansambli, Buxorodagi Poyi Kalon majmuasi, Xivadagi Ichan qal‘a, Shahrisabzdagi Oqsaroy, Termizdagi Fayoztepa va Hakim at-Termiziy maqbaralari restavratsiya qilindi. Bu ishlar nafaqat tarixiy obidalarini saqlash, balki milliy g‘ururni yuksaltirish va turizmni rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega bo‘ldi.

Mustaqillik yillarida O‘zbekiston tarix fanida ham katta o‘zgarishlar yuz berdi. Ilgari taqiqlangan mavzular — jadidchilik harakati, Turkiston muxtoriyati, milliy ozodlik kurashlari, diniy va madaniy arboblarning faoliyati qayta o‘rganildi. O‘zbekiston Fanlar akademiyasi, O‘zbekiston tarix instituti, Milliy arxiv va boshqa markazlar yangi manbalarni o‘rganish va nashr etish bo‘yicha keng ishlarni amalga oshirdi.

Ko‘plab tarixiy manbalar, xususan, arab, fors, turk va rus tillaridagi hujjatlar tarjima qilinib, o‘zbek tilida nashr etildi. “O‘zbekiston tarixi” jurnalining faoliyati yo‘lga qo‘yildi, tarixiy monografiyalar yaratildi.

Mustaqillik O‘zbekiston uchun xalqaro hamkorlik eshiklarini ochdi. 2001-yilda Buxoro, 2007-yilda Xiva, 2017-yilda Samarqand “Islom madaniyati poytaxti” deb e‘lon qilindi. Bu orqali O‘zbekistonning boy tarixiy merosi jahon jamoatchiligiga tanitildi.

Bundan tashqari, ko‘plab xalqaro konferensiyalar, ilmiy anjumanlar va madaniyat haftalıkları o‘tkazildi. “Buyuk ipak yo‘li”ni tiklash tashabbusi doirasida O‘zbekiston Markaziy Osiyoning madaniy markazlaridan biri sifatida tan olindi.

Bugungi kunda Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida tarixiy merosni saqlash va targ‘ib etish siyosati yangi bosqichga chiqdi. 2017-yilda “Madaniy meros obyektlarini muhofaza qilish to‘g‘risida”gi qonun qabul qilindi. “O‘zbekiston madaniy merosi jahon to‘plamlarida” loyihasi doirasida chet el muzeylari va arxivlarida saqlanayotgan o‘zbek xalqiga oid eksponatlar qaytarilmoqda.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar yordamida tarixiy obidalar 3D formatda raqamlashtirilmoqda, virtual muzeylar tashkil etilmoqda. Bu esa yosh avlodga milliy merosni yangi usullar orqali yetkazish imkonini bermoqda.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston mustaqillik yillarida o‘zining boy tarixiy merosi va madaniyatiga qaytdi. Tarixiy adolat tiklandi, unutilgan qahramonlar nomi qayta e‘zozlandi, qadimiy obidalar tiklandi. Bu jarayon xalqimizda milliy o‘zlik, g‘urur, vatanparvarlik tuyg‘ularini mustahkamladi.

Tarixiy merosni asrab-avaylash nafaqat o‘tmishni qadrlash, balki kelajakni barpo etish uchun poydevor yaratishdir. Bugungi O‘zbekistonning “Yangi taraqqiyot davri”da ham madaniy merosni asrash, o‘rganish va targ‘ib etish siyosati davom etmoqda.

Demak, mustaqillik xalqimizga o‘z tarixini qayta anglash, o‘zligini tiklash, o‘z davlatchiligi va madaniyatini jahon sivilizatsiyasi darajasiga olib chiqish imkonini berdi. Tarixiy meros – bu millatning o‘tmishi, buguni va kelajagini bog‘lab turuvchi abadiy ko‘prikdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yo‘q. – Toshkent: O‘zbekiston, 1998.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
3. Rajabov H. O‘zbekiston madaniy merosi tarixi. – Toshkent: Fan, 2019.
4. Raxmonov M. O‘zbekiston tarixiy yodgorliklari. – Samarqand, 2017.
5. O‘zbekiston tarixi jurnali, 2020–2024-yillar sonlari.